

СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ АСПЕКТІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ТОРГІВЛІ

Стаття присвячена дослідженню сучасних наукових підходів до розуміння регіональних аспектів менеджменту торгівлі. Обґрунтовано доцільність застосування функціонально-структурного підходу для створення і розвитку регіонального торговельного комплексу.

Статья посвящена исследованию современных научных подходов к пониманию региональных аспектов менеджмента торговли. Обоснована целесообразность применения функционально-структурного подхода для создания и развития регионального торгового комплекса.

The article is sanctified to research of the modern scientific going near understanding of regional aspects of trade management. Expediency of application of functionally-structural approach is reasonable for creation and development of regional trade complex.

Ключові слова: регіон, торгівля, менеджмент, регіональний менеджмент.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, вимагають вирішення питань подальшого розвитку економіки країни шляхом визначення стратегічних цілей економічної політики. Очевидно, що при цьому повинна забезпечуватись активізація регіональних особливостей з одночасним зменшенням існуючих територіальних диспропорцій. При цьому важливим моментом у формуванні економічної політики щодо визначення перспектив розвитку та створення передумов для підвищення ефективності регіонального відтворення є визначення основних підходів до управління сферою торгівлі як складової регіональної господарської системи.

Інтерес до регіональних аспектів менеджменту торгівлі, що проявляється останнім часом, зумовлюється тим, що майже весь попередній період свого існування наша країна реалізовувала інвестиційні програми розвитку торгівлі на основі галузевого підходу. При цьому використовувалися нормативні акти переважно відомчого призначення, які фактично були неузгодженими з регіональними проблемами менеджменту торгівлі та не відповідали реальним потребам території. При цьому сукупний рівень розвитку торговельного комплексу регіону та перспективна потреба в ньому визначалися на практиці шляхом підсумовування інвестиційних програм окремих відомств, не узгоджених, як правило, з реальною потребою регіону. Визначені критерії й обґрунтовані нормативи розвитку торговельних комплексів регіонів і результатів їх впливу власне на економіку регіону відсутні і дотепер. Деякою мірою це зумовлено складністю оцінки соціально-економічних наслідків впливу регіонального менеджменту торгівлі на функціонування територіальних суб'єктів господарювання.

Теоретичні дослідження окремих аспектів регіонального менеджменту мали місце в попередній період, зокрема у працях таких науковців та вчених, як М.А.Коваленко, Н.А.Кругла, С.А.Мельник, Т.Л.Миронова, Д.М.Стеченко та інших. Але здебільшого їх дослідження стосувалися економічних законів

територіальної організації суспільного виробництва, особливостей формування галузевої, функціональної та соціально-демографічної структур регіону, розробки теоретичних та методологічних положень щодо прогнозування та планування соціально-економічного розвитку територій. Однак не можна не зазначити глибини розробки регіональних проблем цими дослідниками та їх стурбованості її фактичним станом.

На сьогодні методична база регіонального менеджменту торгівлі, зокрема регіональні нормативи і показники розвитку торговельного комплексу в повному обсязі й асортиментному складі ніким не розраховуються, що позбавляє регіональне планування тих об'єктивних критеріїв, якими воно могло б керуватись у своїй діяльності щодо розвитку торговельного комплексу регіону.

Регіональний менеджмент торгівлі на практиці може бути застосований шляхом реалізації різних заходів, основним із яких є створення і розвиток регіонального торговельного комплексу.

Проблем створення і розвитку регіонального торговельного комплексу, як і у будь-якій сфері діяльності, існує багато. Вони певною мірою характерні для різних, малих та великих регіонів як адміністративних, так і економічних та геополітичних. Зокрема, низька доходність торговельної сфери обмежує розвиток внутрішнього ринку, купівельну спроможність населення і робить вкрай низьким попит на всі види товарів, окрім сільськогосподарської продукції [1, с. 895].

Для України в цілому та її регіонів зокрема характерним є те, що держава основну частину коштів спрямовує на інвестиції у соціальну сферу. За рахунок бюджетних коштів фінансуються ті її елементи, які для приватного капіталу непривабливі внаслідок різноманітних факторів. Значна частина таких заходів є надзвичайно капіталомісткими, забезпечують окупність коштів протягом тривалого періоду часу, тому частка державної участі в таких інфраструктурних програмах традиційно висока. Це, зрозуміло, зумовлює нестачу коштів для розвитку інших складових економіки регіону. Отже виникає необхідність формування державою інвестиційних потоків у складові інфраструктури регіонів, тим самим створюючи передумови для притоку інвестицій у торговельну та виробничу сфери. Адже державні вкладення у інфраструктуру і приватний капітал, спрямований у підприємства торгівлі регіону, взаємно доповнюють один одного. Інвестиції у будівництво нових автострад стимулюють приватні інвестиції у нові підприємства роздрібною торгівлі, розташовані вздовж цих автострад. Торговельні центри, будівництво яких здійснює місцева влада, приваблюють як великі, так і малі торговельні підприємства. Саме тому можна стверджувати, що сповільнення росту інфраструктури внаслідок зниження її державного фінансування є однією з найважливіших причин скорочення приватних інвестицій у торговельну сферу.

В умовах нерозвинутого ринку в Україні зниження економічних стимулів,

спрямованих на активізацію інвестицій в сферу торгівлі регіону, за незначного збільшення поточних надходжень до Державного бюджету призводить до значних збитків, тому необхідно розширити та оновити податкові стимули [4, с.70].

Водночас, теоретичні розробки можливих підходів до розуміння регіональних аспектів менеджменту торгівлі дозволяють виділити два аспекти її формування, що значно відрізняються один від одного – галузевий, вже достатньо реалізований на всьому економічному просторі України, і функціонально-структурний, фактично ще не реалізований як у методологічному, так і в практичному плані.

Особливості регіонального менеджменту торгівлі визначають, на наш погляд, необхідність створення і функціонування дворівневої розподільної системи, що реалізує функціонально-структурний принцип його організації. Зокрема, у сфері торгівлі дворівнева розподільна система передбачає:

• наявність розгалуженої мережі магазинів роздрібних продажів товарів з мінімумом товарних запасів;

• створення у регіонах оптових нагромаджувачів – компенсаторів роздрібної торгівлі, що забезпечують безперервність товаропотоків і концентрують відповідну товарну масу (за асортиментом, номенклатурою, кількістю).

Необхідність дослідження регіональних аспектів менеджменту торгівлі саме з позицій функціонально-структурного підходу підтверджується і тим, що ринкові умови зумовлюють істотні зміни у методології і практиці функціонування торговельної сфери регіону, зокрема, у структурі роздрібної ланки торгівлі регіону майже до мінімуму зменшилися обсяги державної системи продажів товарів та зросли обсяги збуту недержавних форм торгівлі. Основні показники розвитку роздрібної торгівлі Чернівецької області за 2007-2010 рр. відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники розвитку роздрібної торгівлі Чернівецької області за 2007-2010* рр. [3]

Показник	2007 р.	2008 р.	2009 р.		Січень-вересень 2010р.
			за 2009 р.	за січень-вересень	
Оборот роздрібної торгівлі у фактичних цінах, млн.грн.	4846,4	6871,2	6911,3	4848,9	5585,5
у порівнянних цінах, у % до попереднього року	136,9	119,2	87,8	89,9	103,7
Обсяг роздрібного товарообороту підприємств роздрібної торгівлі і ресторанного господарства у фактичних цінах, млн.грн.	2679,6	3663,8	3593,5	2587,5	2919,6
у порівнянних цінах, у % до попереднього року	140,4	115,5	85,6	90,7	100,9

* - за 9 місяців 2010 р.

Реалізація функціонально-структурного підходу у регіональному менеджменті торгівлі, необхідність якого підтверджується наведеними даними, вимагає дотримання низки таких умов:

• ініціативної, регулюючої і стимулюючої участі адміністрації області у формуванні комплексом торгівлі регіону;

• визначення необхідних обсягів інвестицій і залучення капіталу;

• розробки програми розвитку комплексу торгівлі регіону, виходячи з визначення мінімального співвідношення типів, видів і кількості його елементів у регіональному комплексі і їхньому територіальному розміщенні;

• комплексного урахування усіх факторів, що необхідні для розвитку торгівлі регіону і впливають на створення її регіональних складових (економічних, еколого-географічних, організаційних тощо).

Даний підхід дозволить приймати правильні рішення щодо формування регіональної політики менеджменту торгівлі, пам'ятаючи, що розбудова торговельного комплексу повинна відбуватися випереджаючими темпами порівняно з іншими складовими економіки, оскільки вона створює реальні передумови для розширення меж конкурентного середовища і динамічного розвитку економіки як окремих регіонів, так і країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Макконелл К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика [Текст] / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю. – [Пер. с англ. 14-го англ. изд.]. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 972 с.
2. Основні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку Чернівецької області за 2009 рік : [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Режим доступу : http://www.oblstat.cv.ukrtel.net/express/2010/m10/18_305.pdf.
3. Основні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку Чернівецької області за січень-вересень 2010 року : [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Режим доступу : http://www.oblstat.cv.ukrtel.net/express/2010/m10/18_305.pdf.
4. Святоцький О. Д. Правове забезпечення інноваційної діяльності в Україні: питання теорії і практики [Текст] / О. Д. Святоцький, П. П. Крайнев, С. Ф. Ревуцький; за ред. О. Д. Святоцького. – К. : Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре“, 2003. – 80 с.